

je umetnik podstaknut nekim unutrašnjim revoltom. Tada mu figura postaje srođna Ruooovoj, ali bez njegove osude i Tuluz-Lotrekovoj, ali bez njegove oštine, jer skidajući veo sa nepravde, Paskin postavlja neka esencijalna pitanja ljudske sudsbine. Ekspresionizam je prisutan i u biblijskim scenama, kada čini deformacije izdužujući tela ili ih nadimajući, primenjujući mnoga smela skraćenja, služeći se jačim kontrastima svetla i senke i širokom, zračećom konturom.

Poštovao je Matisa i El Greka, voleo je majstore francuskog XVIII veka i naročito Renoarovo senzibilnu čulnost, ali se razvijao van tih uticaja i pozajmica. Sa neumornom umetničkom radoznalošću, finom inteligencijom i samo svojim sagledavanjem sveta, ostao je izuzetno slobodan duh, sa vokacijom ka univerzalnosti. Međutim jedan konflikt u njegovom najintimnijem biću, nikao odmah po dolasku u Pariz — rastrzanost između dve paralelne ljubavi i nemogućnost da se jedne odreke — konflikt koji je godinama rastao i pratio ga do kraja života, obeležio je i njegovu umetnost prizvukom tih uzremirenosti.

Rob svoje sopstvene legende — „arbiter” noćnog života — kretao se okružen grupom prijatelja i prijateljevih prijatelja od kojih mnoge nije poznavao, ali je u restoranima započeta gozba nastavljana u njegovom — ranije Domijeovom — otvorenom ateljeu sa uvek postavljenom trpezom.

Paskin je mnogo radio i mnogo izlagao ali je sagoreo u načinu kako je živeo. I u trenutku opštег priznanja, kada su se kolekcionari otimali o njegove slike, na sam dan otvaranja velike izložbe u galeriji Žorž Peti — Paskin je, ne u depresiji ili neurozni, mirno, svesno i smišljeno, zaključio da je svoje obavio. Našli su ga presećenih vena i obešenog.

I Paskinovo delo je imalo čudnu sudsbinu. Pod prstom malognadskog konzervativizma, osuđeno zbog tematike a rasuto po privatnim kolekcijama, palo je u zaborav. Tada su dve žene, ujedinjene sećanjem na ljubav, nesebično doprinele da zidovi najvećih muzeja u svetu revalorizuju ime velikog slikara.

Vasko Lipovac

Kosta Vasiljković

Kod ovog umetnika vidimo primer doslednog razvoja opusa i stila, dok dilemu: kako tretira skulptorskiju formu danas, posle njene, istorijski gledano, kompleksno prokušane analize u nizu koncepcijskih varijacija, Vasko Lipovac razrešava u duhu jednog skulptorskog osećanja **par excellence**. A to osećanje karakteriše, pre svega, zatvorena obla forma nabijene unutarnje energije, pretežno organskog porekla, koja u motivskom smislu biva organizovana putem jukstapoziranih, katkad ponovljenih oblika sa varijacijama ili kao slobodna, samostalna plastična jedinica. U pogledu plastično-ikoničke konformacije ta forma, katkad, nosi antropomorfna znamenja, ili pak čisto plastično značenje otvorenog sadržaja.

Te zatvorene, do perfekcijskog i optičkog sjaja dovedene oblike forme u hromiranom metalu i poliesteru, mireći klasiku i modernu, vezuju se genetski za onu plodnu tendenciju moderne skulpture koja polazi od izbrušene i redukovane forme Brancusija i Arpa, od koncepcije koja na svojoj zastavi ima pojam plastičkog kao ideal kome treba težiti.

U odnosu na svoju prošlu izložbu slika 1968. u beogradskoj Galeriji Kulturnog centra, taj ideal plastičkog, skulptorskog jeste osnovno distinkтивno obeležje ove sadašnje izložbe Vaska Li-

povca u Salonu Muzeja savremene umetnosti. U ime tog idealon je, za sada, sasvim redukovao boju kao i druge ranije upražnjavane elemente, npr. kleovski grafizam fizionomskih, i drugih, podataka na ranijim slikama.

Lipovčeve crnobele slike (grisaille) u punom su doslihu sa njegovom skulpturom: često antropomorfne u motivu, one taj motiv donose u duhu svojevrsnog, barokno razvijenog kubo-futurizma sa elementima danas opet modernog „hladnog izraza”, karakterističnog za lotovski geometrizam treće decenije (ovu analogiju ističem samo iz formalnih, ne i suštinskih razloga). Vasko Lipovac je umetnik koji ne teži intelektualnoj slavi i patetičnim gestovima (tipa, recimo, konceptualne umetnosti): svoju umetničku misao realizuje u bitno umetničkom domenu. A taj umetnički domen ne shvata samo u okviru težnje za artizmom eminentno galerijskog tipa, već se okreće i direktnoj relaciji i integraciji sa urbanom okolinom, sa životom (jer vizuelno oplemenjivanje okoline ostaje nam kao imperativna kontraakcija, u kojoj tek startujemo, u odnosu na eskalaciju ekološkog zagađenja). Prizvuk hladne tehnološke perfekcije Lipovac uspešno neutrališe notom šilerovskog shvatanja umetnosti kao igre, oslobođilačkom lepotom stvaranja bez predrasuda.

Božidar Damjanovski

Galerija Doma omladine

Mirjana Radojić

Božidar Damjanovski, slikar mlađe generacije, u svojim slikama metafizičkog prizvuka ostvaruje jedan svet mikrokosmosa. Na svakoj njegovoj slici ova tema dovedena je do osobenog likovnog postupka u kome ima dosta neposrednog, nepatvorenog načina izražavanja, mekih islikavanja forme, već prema duhu materije i koncepcijskoj potrebi, mada on pri tom zadržava i jednu drastičnu preciznost. Štaviše, u ovom slučaju vidimo da je, kao retko kada, slikanje u službi jednog postavljenog zadatka, bez onih ponekad lažnih dilema i zavodljivosti struktura forme i sebi dovoljnih likovnih dražesnosti. Naime, gotovo svaka slika usmerena je, između ostalog, rešavanju nekih bitnih i osnovnih likovnih problema — problema prostora, kao i problema kretanja u prostoru. Motiv skoka je, u stvari, za Damjanovskog povod da u okviru jednog zatvorenog prostora istražuje različite mogućnosti pokreta koji prati i ide za tim da ga simultano prikaže. U tom smislu nekada je samo konturom nagovuštena kretanja i njen smer ili je, pak, forma građena i oblikovana tako

da svojom masivnošću i težinom narušava prostornu potpunost; tenzijom svoje mase ona se sukobljava sa punočom određenog prostora. Figura koja se sunovraćuje ili otiskuje u prostor istovremeno ga materijalizuje, čini ga opipljivim, pa tako ruši i integritet njegovog postojanja. Ekstremno izvijena linija trupa ili opružena ruka samo na izgled ospozobjava figuru za smeli prodor u prostor. Apsolutno postojanje forme u prostoru uslovljeno je, međutim, zakonom teže koji znači neku vrstu oslonca figuri i čini da ona zadržava izvesnu prirodnu ravnotežu odnosa. Suprotstavljanje jedne masivne figure gustini i vibriranju vazduha istovremeno daje ovim slikama, u sadržinskom smislu, osobenu dramatsku snagu, ali i izvesnu tajanstvenost. Tako je, međutim, u formalnom pogledu, istaknut kontrast ova dva osnovna elementa slike. U celini, međutim, ovaj proces kretanja u prostoru ograničava se na određenu atmosferu koja sugerise utisak da više nismo u nama poznatom svetu. Tako istovremeno i tema kretanja evoluirala ka jednoj optimističkoj poruci.